

Jačanje sistema dečje zaštite: konstatovanje, upućivanje i reagovanje

Godine 2011. UNICEF i EU ušli su u još jedno partnerstvo u okviru projekta “Zaštita dece Jugoistočne Evrope od nasilja”. U početku su četiri zemlje bile uključene u projekat: Albanija, Bosna i Hercegovina, Srbija i Turska. Zahvaljujući uspehu ovog programa, u avgustu 2016. projekat se značajno proširio i sada obuhvata i Kosovo, Crnu Goru i Makedoniju. U ovom izveštaju iz 2013. godine, UNICEF analizira načine za unapređenje sistema dečje zaštite u četiri države koje su bile uključene u istraživanje na početku rada na projektu. Zaključuje se da je neophodno da procesi utvrđivanja, upućivanja i reagovanja moraju da budu besprekorno povezani da bismo mogli da garantujemo ostvarenje najboljih interesa dece žrtava nasilja.

Četiri zemlje analizirane u ovom izveštaju zalažu se za zaštitu dece od svih vidova nasilja. Iako zakonska podloga za zaštitu dece već postoji, ove zemlje rade na osmišljavanju još sveobuhvatnijih sistema. U ovom trenutku preovlađuju dva glavna modela: (1) sistemi za zaštitu dece; (2) sistemi za pružanje podrške deci/porodicama. Prvi model se usredsređuje na poboljšanje već postojeće situacije, a drugi ima preventivnu ulogu. U ovom izveštaju se predlaže da se četiri zemlje učesnice projekta okrenu ka razvoju sistema za podršku dece i porodica. “Modeli koji naglašavaju podršku porodicama omogućavaju zaštitu dece..... od nasilja pre nego što do njega dođe” (str. 10).

Skoro 600 različitih zainteresovanih učesnika bilo je uključeno u ovo istraživanje. To je omogućilo širok raspon perspektiva kao odgovor na pitanje kako povećati odgovornost pri zaštiti dece. Dobijanje zvaničnih statističkih podataka predstavljalо je veliki izazov za ovo istraživanje, što samo ukazuje na jednu od najvažnijih činjenica: nasilje nad decom ostaje tabu tema u zemljama Jugoistočne Evrope. Sve četiri analizirane zemlje moraju mnogo da ulože u sisteme za prikupljanje podataka i infrastrukturu sistema za praćenje zaštite dece mora da se znatno unapredi. Neki oblici nasilja nad decom (naročito fizičko nasilje predstavljeno kao uspostavljanje discipline) duboko su usađeni u tradiciju. Ovaj izveštaj naglašava da je mnogo dece prestalo da razmišlja o nasilju primjenjenom u vaspitne svrhe kao o nasilju uopšte. Nažalost, čak i oni kojima je poverena zaštita dece priznaju da su rede prijavljivali slučajevе nasilja nad decom koje se dešavalо u školama ili kod kuće. To pokazuje da “uvreženi stavovi o tome šta je zapravo maltretiranje utiču na samo utvrđivanje postojanja nasilja i njegovo prijavljivanje” (str. 37).

U različitim sektorima je pronađeno mnogo propusta u postupcima upućivanja slučajeva višim instancama, što automatski ograničava količinu podrške koja je mogla do sada da bude pružena deci žrtvama nasilja. Najznačajniji propusti vezani su za nedostatak saradnje unutar pojedinih sektora i sa drugim sektorima. Uopšteno gledano, zakoni koji se tiču objavlјivanja podataka nisu dovoljno jasni. Nedostavljanje informacija od izuzetnog značaja za bezbednost ugroženog deteta može iamtiti kobne posledice, ali i dostavljanje manje bitnih informacija negativno utiče na efikasnost sistema za zaštitu dece. Ovaj izveštaj predlaže da ono pto je u najboljem interesu dece treba da bude vodeći princip prilikom reformi zakona o objavi podataka. Ovaj izveštaj takođe navodi ogromna odstupanja između gradskih i ruralnih

okruženja u pogledu dostupnosti i samog postojanja odgovarajućih službi. Takođe se pokazalo da žrtvama nije uvek bilo najjasnije da li uopšte postoji institucija u koju dete koje je doživelo nasilje treba dalje da bude upućeno. Tu se vidi da "upoznatost osoblja sa postojećim službama može da bude podjednako važno kao i dostupnost potrebnih službi" (str. 38). Zaštita dece od nasilja predstavlja veliki izazov u Jugoistočnoj Evropi gde društveni stavovi doprinose nastavljanju nasilja i gde nema jednake zastupljenosti službi za zaštitu. Međutim, iako svakako postoji potreba za povećanjem broja službi, ovaj izveštaj naglašava da prioritet treba da bude sveobuhvatna dečja zaštita. To će dovesti do povećane odgovornosti i unapredice praksi procedura utvrđivanja slučajeva nasilja i daljeg upućivanja i reagovanja. Standardizacija propisanih postupaka reagovanja podrazumeva i pojašnjavanje jednog prilično zamršenog sistema. Oporavak od nasilja predstavlja veliki izazov ali može svakako da bude potpomognut obezbeđivanjem odgovarajućih službi i stručnog osoblja.

Pripremila Kejti Žavano za Centar za zaštitu dece u Jugoistočnoj Evropi, jun 2016.

Izvor: Keeping Children Safe from Violence: strengthening child protection systems in their

accountability to identify, refer

and respond to cases of violence against children (2013). UNICEF